

Joker Nord

TEKST

Ståle FredriksenPUBLISERT 2. oktober 2007

Krøvel Velle Voll er en av dem som forsøker å ta det med et smil, men som får sørgelig lite igjen for sin entusiasme. Krøvel er deltaker i «Joker Nord», et spill som setter tingene i sitt rette perspektiv.

Vanlig Lotto gir et feilaktig bilde av våre beslutninger knyttet til helse og sykdom. Livet styres av andre betingelser enn dem du møter når du leverer inn en Lotto-kupong. Derfor bør vi finne andre modeller, som er nærmere virkeligheten. Da vil jeg anbefale Joker Nord.^[1] Der har du et spill som begynner å nærme seg sannheten. I runde etter runde tvinger programlederen den samme stakkars deltakeren til å satse mer og mer i et spill han aldri kan vinne. Til slutt ryker nyrene, ja, hele kroppen.

Joker Nord er en serie TV-sketsjer med Bård Tufte Johansen og Harald Eia. Bård Tufte Johansen er programlederen, og Harald Eia er Krøvel Velle Voll, den ytterst uheldige deltakeren. Krøvel har virkelig uflaks. Ikke fordi han hele tiden taper, men fordi han i det hele tatt må spille. For det velger han ikke selv. Han blir bare ringt opp av programlederen, i sketsj etter sketsj, og fortalt at Joker Nord har satset 100 000 av hans penger, bilen, huset, og til slutt altså nyrene. Det eneste valget han får er hvordan han vil satse videre, fra dette utgangspunktet. Han får heller aldri noen forklaring på hvorfor han er trukket ut som deltaker i spillet. Det bare er sånn.

Joker Nord er i utgangspunktet et vanlig lottospill på TV. Over telefon får en deltaker lov til å satse penger på hvilke tall som trekkes ut. Så langt er alt velkjent. Men reglene i Joker Nord er en smule annerledes enn vanlige lottoregler. Først og fremst utmerker de seg ved at de er ukjente. De ligger gjemt i en bunker langt under jorda, og ingen har tilgang til dem. Det eneste vi ser, er hvordan reglene spiller seg ut i praksis, og ut fra det vi ser, skjønner vi at de må være like vilkårlige som de er uforståelige. Her dukker det opp sokker og bøtter og homo-jokere, og homo-jokere oppi bøtter, og alt har den største betydning – ut fra regler bare programlederen kjenner til. Men som han gjør oppmerksom på flere ganger, det er ingen unnskyldning for Krøvel at han ikke har satt seg inn i reglene.

Krøvel blir satt litt ut av disse betingelsene, men ikke mer enn at han hele tiden svarer høflig og er innstilt på å gjøre det beste ut av situasjonen. Særlig i de første omgangene forsøker han etter beste evne å se mulighetene og tenke positivt. En kort stund lysner det da også litt. Det kan se ut som om Krøvel skal stikke av med en liten gevinst – før

bøtta plutselig vrenger seg, og de allerede uforståelige reglene blir snudd på hodet, og gevinsten er vendt til et dobbelt så stort tap.

Det er et håpløst spill, og etter hvert blir da også Krøvel mer motløs, som rimelig er. Han gjør noen forsiktige forsøk på å vri seg unna, men ikke hardere enn at programlederens milde formaninger alltid får ham tilbake i folden igjen. Krøvel er hele tiden velvilligheten selv, motgangen til tross. Han er innstilt på å lære og på å opprettholde den gode stemningen. Det skal ikke stå på ham.

Det er som tatt ut fra en sykehistorie. Kroppen din ringer deg opp og forteller deg at du har nok fått kreft i brystene, lille venn, så hva vil du gjøre nå? Nei, nei, det nytter ikke å legge på, linja er åpen uansett hva du gjør. Så, hva blir det til? Du har flere alternativer å velge mellom. Velger du kirurgi? Velger du stråleterapi? Velger du kjemoterapi? Eller velger du en kombinasjon? Det er ditt valg. Men før du velger, skal du også vite at alle behandlingene også kan virke mot sin hensikt og akselerere sykdommen.

Du forsøker å opprettholde en god stemning, og setter opp et tappert smil. Samtidig kan du ikke fatte hva som har skjedd – og du har verken krefter eller overblikk til å få oversikt over situasjonen. Kanskje kunne du klart å holde hodet over vannet da du var frisk og ved dine tankers fulle kraft, men nå har du ingen mulighet, når dødsangsten rir deg. Du blir kastet rundt, akkurat som Krøvel, og du forsøker å bevare siste rest av verdighet ved i alle fall å opptre høflig, igjen akkurat som Krøvel. Uflaksen har tatt tak, og regjerer over livet ditt.

Kroppen vår er som Joker Nord. Det viktigste er slått fast allerede før du i det hele tatt har fått med deg at noe har skjedd. Det er din telefon / din kropp som ringer, og det er ingenting du kan gjøre for å komme unna. Det nytter ikke å legge på, det nytter ikke å trekke seg, for det ligger allerede mikrofoner og høyttalere i huset ditt. Spillet må gå sin gang. Du er med, og det er ingen vei ut.

Reglene, derimot, endrer seg hele tiden, helt vilkårlig, og lenge før du har lært de gamle. Du skjønner ingenting. Likevel begynner du raskt å merke konsekvensene av det som skjer, svært så konkret på din egen kropp. Var jeg ikke i jobb så sent som i forrige uke? Fungerte ikke nyrene så sent som i går? Hva er det som skjer? Er det jeg selv som har gjort dette? Noe er på tok.

Slik er det i Joker Nord, og slik er det i livet. Jeg tror det er her mye av briljansen ligger. Joker Nord gir en fortettet beskrivelse av livets betingelser og uflaksens herjinger, samtidig som det ligger akkurat nok på siden av virkeligheten til at det blir ustyrtelig morsomt. Livets vilkårlighet i Joker Nord står ikke tilbake for noen annen beskrivelse jeg kjenner til.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 44, nummer 10, 2007, side 1280-1281

TEKST

Ståle Fredriksen, Lege

+ **Vis referanser**

Referanser

Fra boka Uflaks, som kommer ut på Gyldendal Norsk Forlag i disse dager.